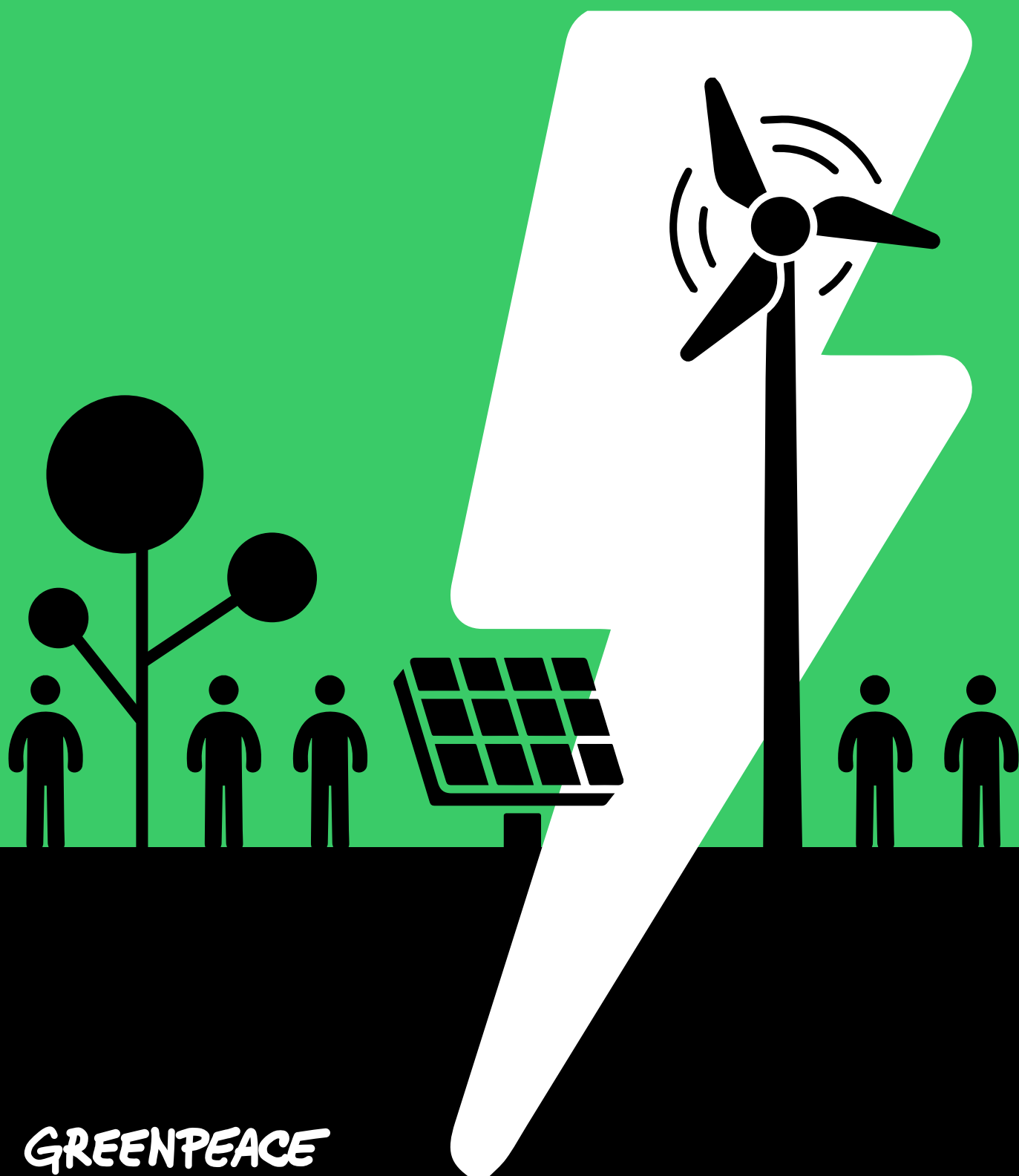

Prosumatori și comunități de energie în zonele miniere

GREENPEACE

Producția descentralizată de energie și comunitățile de energie, parte din pachetul de măsuri pentru cei afectați de tranziția energetică în zonele miniere ale României

Concept paper

Context

România este în plin proces de decarbonare a sectorului energetic în vederea atingerii țintelor Uniunii Europene privind energia și clima pentru 2030 și pentru neutralitatea climatică a economiei până în 2050.

Până în iunie 2022, autoritățile române vor pregăti un act normativ („**Legea Decarbonării**”) prin care se va asuma calendarul 2022-2032 pentru închiderea capacităților de producție a energiei pe huiă și lignit. Aceasta va include și un amplu **pachet de măsuri sociale** pentru lucrătorii și comunitățile afectate de închiderea minelor și termocentralelor.

De asemenea, România lucrează la elaborarea **Planurilor Teritoriale pentru Tranziție Justă**, planuri care urmăresc deopotrivă decarbonarea economiei, dar și diversificarea economică a regiunilor afectate de tranziție (în special, Gorj și Valea Jiului). Miza acestor planuri și a finanțărilor aferente este de a diminua impactul tranziției prin **crearea de noi locuri de muncă, recalificarea muncitorilor, dezvoltarea antreprenoriatului și sprijinirea investițiilor în tehnologii și infrastructuri de energie curată**.

Restructurarea sectorului energetic din **Gorj și Hunedoara** va afecta cca 7.300 de angajați ai Complexului Energetic Oltenia (CEO) și ai Complexului Energetic Hunedoara (CEH), din care 1.407 în județul Dolj, 3.600 în județul Gorj și 2.250 în județul Hunedoara, atât în exploatarea miniere, cât și în capacități de producere a energiei.

Este, evident, nevoie de un mix de măsuri, care coroborate să atingă obiectivele enunțate mai sus. Măsura propusă de Greenpeace, cu impact direct, pe termen lung, pentru cei afectați de restructurarea sectorului energetic pe bază de cărbune, și pentru a revitaliza comunitățile locale este un program guvernamental dedicat pentru susținerea apariției prosumatorilor și comunităților de energie.

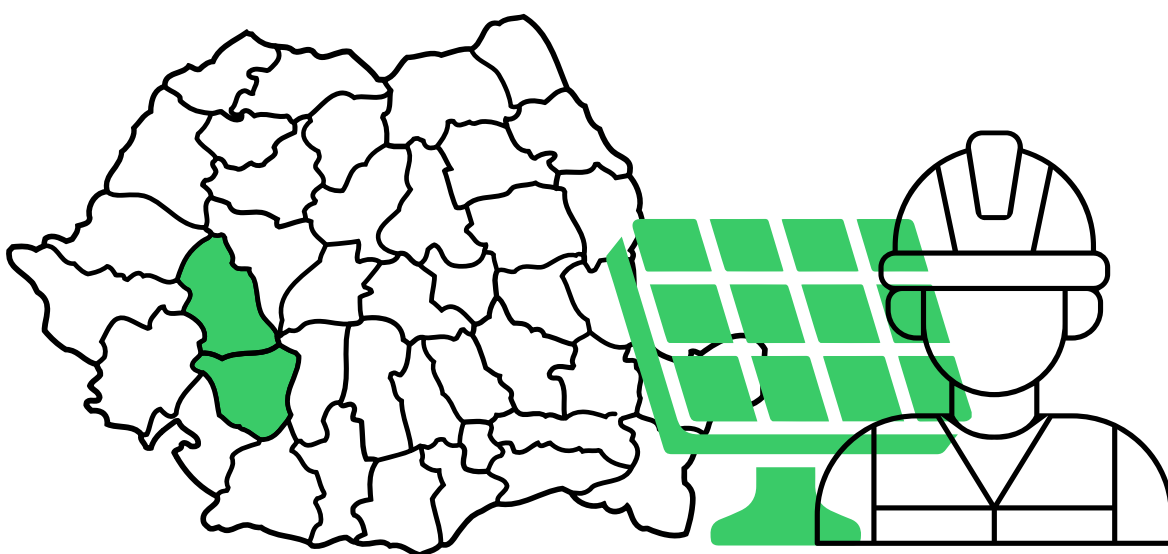
1. Conform draftului de calendar prezentat în cel mai recent Plan Teritorial pentru Tranziție Justă a județului Gorj, prezentat grupului de lucru în data de 12 februarie, 2022.

Programul „Prosumatori și comunități de energie în regiunile miniere”

O soluție pentru diminuarea impactului tranziției energetice și pentru susținerea unei dezvoltări sustenabile a comunităților din Gorj și Valea Jiului.

Energia regenerabilă este principalul vector de decarbonare a economiei europene. Din punctul de vedere al potențialului solar, **regiunea Sud-Vest Oltenia se situează în topul regiunilor carbonifere în tranziție din UE**. Condițiile geografice și climatice din regiune facilitează atât construirea de parcuri fotovoltaice de mari dimensiuni (capacitate potențială de 30,48 GW), cât și distribuția la scară largă a panourilor fotovoltaice pentru **consumatorii casnici și non-casnici (capacitate potențială de 3,40 GW)**.²

Un pachet de măsuri sociale ambițios ar trebui să includă, pe lângă măsurile cu impact imediat (salarii compensatorii, vârsta anticipată de pensionare, asigurări medicale și programe de recalificare etc.) și **măsuri cu impact pe termen lung, atât la nivel individual, dar și la nivel de comunitate**.

2. Conform unui studiu EPG „Tranziția sustenabilă a județului Gorj”.

O astfel de măsură ar fi includerea de către guvern în Legea Decarbonării a **unui pachet de finanțare nerambursabilă (potențial din surse europene de finanțare, precum Fondul de Modernizare, PNRR, FTJ etc.) care să susțină achiziția de sisteme fotovoltaice cu putere minimă instalată de 3-5 kW³ pentru fiecare angajat din zonele miniere care va fi disponibilizat și transformarea acestora în prosumatori⁴ (în prima etapă a programului), iar ulterior organizarea lor în comunități de energie⁵ (a doua etapă a programului). Organizarea prosumatorilor în comunități de energie sau alte forme de asociere accelerează dezvoltarea producției de energie de tip cetățenesc.**

Implementarea unui astfel de program ar veni pe terenul fertil creat în ultimii 5 ani. În această perioadă a fost clarificat conceptul de „prosumator” din punct de vedere legislativ și al reglementărilor specifice. În pofida eficienței limitate a programelor de finanțare⁶ pentru cetățenii care doresc să devină prosumatori, interesul pentru autoproducția de energie din surse regenerabile este în creștere exponențială. Dacă în prezent sunt aproximativ 15.000 de prosumatori în România, doar în cea mai recentă sesiune de finanțare au aplicat peste 45.000 de cetățeni. Cetățenii apreciază autonomia adusă de montarea unui sistem fotovoltaic pentru autoconsum, pentru a contracara creșterile prețurilor la energie. **Statutul de prosumator este unul dezirabil**, de aceea sunt premise pozitive de a fi acceptat și chiar apreciat de angajații disponibilizați din sectorul minier.

3. Pentru producerea de energie electrică în vederea acoperirii necesarului de consum și a livrării surplusului în rețeaua națională.

4. Producător și consumator (în același timp) de energie din surse regenerabile. Beneficiarii programului ar putea să primească sisteme fotovoltaice, cu obligația de nu le înstrăina pe o perioadă de minim 10 ani, montate pe acoperișurile reședințelor proprii sau, alternativ, participații pentru sisteme instalate pe acoperișuri publice, terenuri ale CEO etc. Energia produsă ar acoperi nevoile de consum ale beneficiarilor, iar surplusul poate fi folosit pentru comunitatea locală etc.

5. Comunitățile de energie au fost definite în legislația românească printr-un [OUG](#) emis în decembrie 2021: comunitate de energie a cetățenilor - persoană juridică care îndeplinește, cumulativ, următoarele condiții:

a) este bazată pe o participare voluntară și deschisă și este controlată efectiv de către membri sau acționari persoane fizice, autorități locale, inclusiv municipalități, sau întreprinderi mici;

b) are ca principal obiectiv oferirea unor avantaje cu privire la mediu, economice sau sociale pentru membrii, acționarii săi, ori pentru zonele locale în care funcționează mai degrabă, decât acela de a genera profituri financiare;

c) se poate implica în producere, inclusiv producerea din surse regenerabile, distribuție, furnizare, consum, agregare, stocarea energiei, servicii de eficiență energetică, sau în servicii de încărcare pentru autovehicule electrice, ori poate să furnizeze alte servicii energetice membrilor sau acționarilor săi;

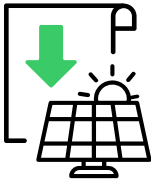
6. Programul [Administrației Fondului pentru Mediu](#), lansat în 2019, a generat doar în jur de 10.000 de prosumatori până acum, deși finanțarea ar fi fost suficientă pentru cel puțin 27.000 de proiecte depuse.

Impactul direct al programului

1

Prima etapă

Angajații CEO - Prosumatori

Produce rapid rezultate și duce la reducerea costurilor la factura de electricitate pe termen lung, protejând consumatorii vulnerabili și ajutând la combaterea sărăciei energetice; în anumite condiții, poate fi chiar generator de venituri pe termen lung, atât la nivel individual, cât și la nivel de comunitate. Beneficiarii unui sistem fotovoltaic ar face economii la factura de electricitate de aprox. 243 RON lunar⁷, care ar contribui la reducerea cu 16% a diferenței salariale dintre salariul mediu din Gorj și salariul mediu de la CE Oltenia⁸.

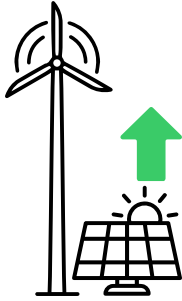

Implementarea primei etape din program ar duce la crearea a 150 locuri de muncă⁹ pentru montarea sistemelor fotovoltaice, prin reconversia profesională a angajaților din sectorul minier. Aceștia își pot ulterior extinde activitatea la nivel regional.

7. Calcul aproximativ realizat pentru un sistem de 3 kWp, montat în Gorj, pentru un prosumator cu un consum lunar mediu de 150 kWh, în condițiile implementării compensării cantitative.

8. Calcul pe baza informațiilor din PTTJ.

9. Ipoteză de lucru obținută prin consultarea unor instalatori de sisteme fotovoltaice, pentru montarea a 5.000 de sisteme fotovoltaice pentru autoconsum într-un an.

Generează locuri noi de muncă¹⁰ la nivel local (implementare și mentenanță) și dă posibilitatea oamenilor din zonă să se recalifice într-un domeniu cu viitor garantat la nivel local, național și european¹¹; Conform PNNR o nouă lege a energiei va intra în vigoare până la data de 30 iunie 2023. Noua lege va facilita instalarea de noi capacități de energie regenerabilă - 3.000 de MW (eoliene și PV) care vor fi puși în funcțiune și conectați la rețea până pe 30 iunie 2026¹². În plus, reprezentanții industriei RES din România estimează că 9.000 de MW vor fi construiți în regenerabil până în 2030 în cazul celui mai negativ scenariu (în cel mai bun scenariu, estimarea fiind de 38.000 MW).¹³

Produce energie curată, cu impact redus asupra mediului, și poate ajuta la diminuarea efectelor schimbărilor climatice. Proiectele de energie regenerabilă deținute de comunități reduc semnificativ emisiile de carbon și înlocuiesc combustibilii fosili.

Respectă dorința de a păstra identitatea locală construită în jurul sectorului energetic și implică oamenii în această viziune pentru viitorul regiunilor miniere; cetățenii fiind recunoscuți ca actori relevanți în sistemul energetic.

Oferă posibilitatea asocierii prosumatorilor într-o comunitate de energie, pe baza structurii sindicale existente.

10. Conform unei declarații a președintelui AFM, aproximativ 5 miliarde RON vor fi alocați în următorii 5 ani pentru instalarea de panouri fotovoltaice.

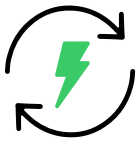
11. IRENA - International Renewable Agency estimează că obiectivul de a nu depăși 1.5 C va genera în sectorul energetic 122 de milioane de locuri de muncă, la nivel global până în 2050, dintre care cele mai multe vor fi în sectorul energiei solare (aproximativ 20 milioane) https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_823807.pdf.

12. Componenta 6 - Energie - PNNR <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/09/f2211c7d8ea2e3d3ba5831dc0c68fc72.pdf>.

13. <https://e-nergia.ro/9-000-mw-vor-fi-construiti-in-regenerabil-pana-in-2030-in-cel-mai-rau-scenariu-primii-300-vor-fi-functionali-in-acest-an-enache-monsson-industria-are-nevoie-de-zeci-de/>

2

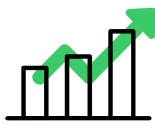
A doua etapă

Organizarea prosumatorilor și a celorlalți actori relevanți/cointeresați în comunități de energie

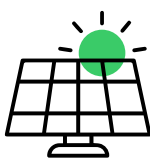
Creează premisa pentru o economie locală, circulară. Proiectele construite în jurul comunităților de energie generează de 2 până la 8¹⁴ ori mai multe venituri locale decât un proiect implementat de un actor extern. Creează locuri de muncă și ajută la formarea piețelor de energie locală, unde consumatorii pot cumpăra energie la un preț stabil și just.

Când comunitățile dețin mijloacele de a-și produce propria energie, acestea au un control mai bun asupra costurilor, nu sunt stimulate să suprataxeze consumatorii și nu solicită prețuri mai mari, așa cum procedează marile companii energetice. Acestea pun, totodată, energia regenerabilă sub controlul oamenilor, făcând posibil un sistem energetic 100% regenerabil, descentralizat, flexibil, deținut în mod democratic și care nu compromite bunăstarea generațiilor viitoare. În plus, atenuează expunerea la importurile de energie.

Comunitățile de energie se pot transforma în rampe de lansare / incubatoare de afaceri pentru IMM-uri (în activități de cercetare și inovare, transfer tehnologic și digitalizare servicii etc.).

Comunitățile de energie, pentru că sunt locale, pot susține apariția industriei de fotovoltaice și atragerea lanțurilor valorice conexe în regiune.

Poate genera măsuri de creștere a eficienței energetice și a condițiilor de trai ale localnicilor și foștilor angajați ai minelor și termocentralelor.

Comunitatea de energie poate să devină producător, furnizor de energie și de alte servicii, iar profiturile rezultate să fie direcționate către comunitate sau alte investiții. Se poate concentra și pe servicii conexe - izolat clădiri, eficiență energetică, mobilitate urbană etc.

Programul poate fi catalizator pentru dezvoltarea societății civile din regiune în general, dar și cu o concentrare masivă pe tema tranziției energetice.¹⁵ Stimulează creșterea nivelului de participare publică și implicare a comunității în decizii privind tranziția energetică din județ, dezvoltarea sustenabilă a regiunilor și diversificare economică. Comunitățile de energie pot angrena toți actorii relevanți de la nivelul comunității - autorități locale, ong-uri, business-uri, asociații etc¹⁶. Implică autoritățile locale și crește colaborarea dintre acestea și localnici, pentru dezvoltarea unor soluții incluzive, cu beneficii mutuale.

Comunitățile de energie oferă spațiu și oportunități de educație și instruire membrilor lor și publicului larg. Aceste cursuri se referă, de regulă, la factura de energie electrică, economisirea energiei, eficiența energetică, producția autonomă de energie regenerabilă, acțiunile în domeniul climatic, traiul durabil, formele democratice de organizare, competențe non-tehnice etc.

Oferă oportunitatea de a crea parteneriate între oameni, autoritățile locale, IMM-uri și CEO, care pot pune la dispoziție resurse diverse (terenuri, acoperișuri, finanțare etc.).

15. La nivel național există extrem de puține ong-uri care activează pe teme ce țin de tranziția energetică.

16. Cele mai de succes comunități de energie din Europa sunt cele unde cetățenii colaborează cu autoritățile locale: <https://friendsoftheearth.eu/publication/community-energy-guide/>.

Un astfel de program poate să împingă și să grăbească procesul de implementare a legislației care reglementează și facilitează formarea comunităților de energie. De asemenea, crește nivelul de acceptare față de tranziția energetică, atunci când cetățenii sunt implicați. Nu în ultimul rând, inițiativa se poate replica și la nivelul celorlalte zone în tranziție și poate fi folosită ca un exemplu de bune practici pentru reconversia zonelor miniere, atât la nivel național, cât și la nivel european.

Impact financiar estimat: 15 mil. Euro¹⁷

Programul poate avea acces la portofoliul de finanțări pentru domeniul energiei și cele pentru tranziția echitabilă în zonele energointensive.

17. Calcul pentru 5.000 de beneficiari, sistem fotovoltaic de 3kW, preț mediu 1000 euro/kW instalat.

Greenpeace România

București, Strada Louis Blanc, nr. 16, 011751 | 031 435 5743

info.romania@greenpeace.org | www.greenpeace.ro

GREENPEACE

Greenpeace este o organizație nonguvernamentală, globală, independentă care acționează pentru a schimba atitudini și comportamente, pentru a proteja și conserva mediul înconjurător și pentru a promova pacea. Nu acceptăm donații de la guverne, UE, companii sau partide politice, ci ne bazăm pe contribuții de la persoane fizice și fundații cu valori comune. Greenpeace are peste trei milioane de susținători și 26 de organizații naționale și regionale independente cu birouri în peste 55 de țări.